

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 lutego 2020 roku, Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi w sprawie z powództwa B. S. przeciwko R. L. o zachówek:

1) umorzył postępowanie co do kwoty 6.061 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 sierpnia 2017 roku do dnia zapłaty;

1) zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę:

a. 27.272 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 17 lutego 2020 roku do dnia zapłaty

b. 4.026 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

2) oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

3) nakazał ściągnąć od powódki z roszczenia zasadzonego w punkcie 1 a. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotę 779,14 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

4) obciążył pozwanego obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi kwoty 3.320,19 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając go w części, w zakresie pkt 2 a i b oraz pkt 5. Zaskarżonemu orzeczeniu apelujący zarzucił:

naruszenie przepisów postępowania cywilnego, tj.:

a) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia oraz błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, dokonaną z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów w postaci zeznań świadków: I. H. k.312v.-313, M. S. k.313- 313, N. L. k.313v.-314, w zakresie jakim Sąd uznał, że jedyną kwestią sporną między stronami było ustalenie wartości darowizny, pomimo iż z okoliczności przedstawionych w sprawie i zebranych dowodów wynika, że spornym było również samo żądanie przez powódkę należności z tytułu zachowku, w okolicznościach uzasadniających przyjęcie, iż realizacja przez powódkę roszczenia o zachówek stanowi nadużycie przysługującego powódce prawa podmiotowego, na co wskazują w/w dowody z zeznań świadków.

b) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, tj. dowodu z dokumentu w postaci umowy darowizny - aktu notarialnego Rep. A (...) (k.35-37), w jego części, z której wynika, że pozwany jako obdarowany poniósł koszty aktu notarialnego (umowy darowizny) w łącznej wysokości 1871,40 złotych i nieuwzględnienie tej kwoty przy obliczeniu wartości wzbogacenia obdarowanego (pozwanego) stanowiącej podstawę ustalenia wysokości zachowku;

c) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia oraz błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, dokonaną z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów w postaci: opinii biegłego poprzez jej wybiórcze potraktowanie, w sytuacji gdy biegła określiła wyraźnie (podtrzymując swoją opinię w toku całego postępowania), iż aktualna wartość rynkowa nieruchomości według cen aktualnych uwzględniająca obciążenie jej dożywotnią służebnością mieszkania wynosi 20 938 złotych;

d) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie podstawy prawnej oraz faktycznej zaskarżonego wyroku, polegające na zaniechaniu wskazania przez Sąd I instancji przyczyn, dla których uznał stanowisko pozwanego jako niezasadne.

naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci:

a) art. 995 k.c. w zw. z art. 993 k.c. w zw. z art. 991 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że substrat zachowku to kwota 189 748 złotych - będąca sumą obliczoną jako różnica między wartością nieruchomości w stanie wolnym od obciążeń (210 868 złotych) a wartością nieruchomości obciążonej (20 938 złotych), i w konsekwencji zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty zachowku w nienależnej wysokości, podczas gdy substrat zachowku to wartość rynkowa przedmiotu darowizny obliczona według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku uwzględniająca obciążenie tej nieruchomości dożywotnią służebnością mieszkania ustalona przez biegłą sądową A. G. na kwotę 20 938 złotych.

b) art. 1000 k.c. poprzez jego niezastosowanie w okolicznościach uzasadniających przyjęcie, iż wartość wzbogacenia pozwanego, będąca wynikiem uzyskanej od spadkodawczyni darowizny powinna zostać wyliczona w ten sposób, że od wartości rynkowej przedmiotu darowizny z uwzględnieniem obciążeń (służebności) powinny zostać odjęte koszty uzyskania darowizny na które składały się: koszty notarialne w wysokości 1871,40 złotych poniesione przez pozwanego, gdyż odpowiedzialność obdarowanego względem uprawnionego ogranicza się do wzbogacenia, będącego skutkiem darowizny i taki, ograniczony, powinien być zakres odpowiedzialności pozwanego, w przedmiotowej sprawie.

c) art. 995 k.c. w zw. z art. 1000 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i przyjęcie, że substrat zachowku jest to różnica między wartością nieruchomości w stanie wolnym od obciążeń a wartością nieruchomości obciążonej podczas gdy normę art. 995 k.c. w zw. z art. 1000 k.c. wyklądać należy z uwzględnieniem jej celu, jakim jest podzielenie się z uprawnionym do zachowku przez osobę obdarowaną wzbogaceniem rozumianym jako różnica między wartością rzeczy w stanie wolnym od obciążeń a wartością ustanowionych jednocześnie z darowizną obciążeń służebności.

d) art. 1000 k.c. w zw. z art. 995 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wartość wzbogacenia pozwanego to kwota 189748 złotych, podczas gdy wartością wzbogacenia pozwanego jest wartość rynkowa nieruchomości (według stanu na dzień darowizny a według cen aktualnych), z uwzględnieniem obciążeń tej nieruchomości wynosząca 20938 złotych i to ona powinna stanowić podstawę obliczenia zachowku.

e) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo, iż z okoliczności niniejszej sprawy wynika, że zachodzą względy słusznościowe, zgodnie z którymi realizacja przez powódkę roszczenia o zachówek stanowiła nadużycie przysługującego jej prawa podmiotowego, gdyż okoliczności sprawy a w szczególności zeznań świadków I. H. k.312v.-313, M. S. k.313-313, N. L. k.313v.-314, wynika, że działanie powódki w stosunku do swojej matki Z. I. było naganne, zaś opiekę nad spadkodawczynią w rzeczywistości sprawował pozwany.

W konsekwencji podniesionych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonej części, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji. Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania przed sądem II instancji, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego była o tyle zasadna, że skutkowałą zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Na wstępie należy zaznaczyć, że ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu (art. 227 k.p.c.) nie są obarczone błędem i znajdują oparcie w materiale dowodowym zgromadzonym w toku postępowania. Sąd Okręgowy przyjmuje zatem wskazanie ustalenia za własne.

Zawarte w apelacji zarzuty naruszenia przez Sąd I instancji art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c., uznać należy za bezzasadne.

Przewidziane w art. 233 k.p.c. ramy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymogami prawa procesowego, doświadczeniem życiowym oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonując wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 sierpnia 2012 r., III AUa 620/12, publ. LEX nr 1216345). Stawiając zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. należy wykazać, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Z tych względów za niewystarczające należy uznać przekonanie strony o innej niż przyjęta przez Sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i o ich odmiennej ocenie niż ocena dokonana przez Sąd (tak: Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyrokach: z dnia 1 marca 2012 r. I ACa 111/12; z dnia 3 lutego 2012 r., I ACa 1407/11). Uznać zatem należy, że jeżeli Sąd, ze zgromadzonego materiału dowodowego, wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, co ma miejsce w niniejszej sprawie, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, chociażby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne (tak: Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyrokach: z dnia 8 lutego 2012r. (I ACa 1404/11), z dnia 14 marca 2012r. (I ACa 160/12), z dnia 29 lutego 2012r. (I ACa 99/12); a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 maja 2012r. VI ACa 31/12).

Nie można również pominąć, iż same, nawet poważne wątpliwości co do trafności oceny dokonanej przez sąd pierwszej instancji, jeżeli tylko nie wykroczyła ona poza granice określone w art. 233 § 1 k.p.c., nie powinny stwarzać podstawy do zajęcia przez sąd drugiej instancji odmiennego stanowiska (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012r., I UK 347/11).

W niniejszej sprawie pozwany doszukuje się naruszenia dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. w uznaniu przez Sąd, że jedyną kwestią sporną między stronami było ustalenie wartości darowizny, z czym nie można się zgodzić. Wskazać bowiem należy, iż Sąd Rejonowy w swych rozważaniach jasno wskazał, że „w niniejszej sprawie pozwany kwestionował powództwo zarówno co do zasady jak i wysokości. W sprawie bezsporna pozostawała okoliczność, że w skład spadku wchodzi tylko nieruchomości, która była przedmiotem darowizny na rzecz pozwanego. Istota sporu w niniejszym postępowaniu koncentrowała się wokół wartości należnego powódce zachowku”. Z powyższego w żadnej mierze nie można wyprowadzić wniosku, iż jedyną kwestią sporną między stronami było ustalenie wartości darowizny, bowiem wyraźnie wskazano, że nie tylko wysokość, ale również zasadność powództwa była kwestionowana.

Nie można zgodzić się z apelującym, iż Sąd Rejonowy naruszył art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie istotnej części materiału dowodowego, tj. dowodu z dokumentu w postaci umowy darowizny – aktu notarialnego Rep. A (...) w części dotyczącej poniesionych przez pozwanego kosztów aktu notarialnego. Zważyć należy, iż umowa darowizny była przedmiotem wnikliwej analizy Sądu I instancji, a wyciągnięte z niej wnioski Sąd odwoławczy w pełni podziela. Sąd stoi bowiem na stanowisku, iż koszt uzyskania darowizny nie wchodzi w skład długów spadkowych. Koszt ten był bezpośrednio związany z uzyskaniem przez pozwanego przysporzeniem i służył właśnie temu celowi, zatem taksa notarialna i koszty związane z wpisami w księdze wieczystej obciążają jedynie pozwanego.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez wybiórcze potraktowanie dowodu z opinii biegłego, w ocenie Sądu Okręgowego nie doszło do jego naruszenia, a Sąd Rejonowy popełnił błąd w subsumpcji. Sąd I instancji w ustalonym stanie faktycznym wyraźnie bowiem wskazał, że „wartość rynkowa nieruchomości położonej w Ł. przy ulicy (...), stanowiącej działkę nr (...) z obrębu W-40 o powierzchni 707 m kw., dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, XVI Wydział Ksiąg Wieczystych, prowadzi księgę wieczystą nr (...) według stanu na dzień 17 lutego 2009 r. i cen aktualnych wynosi 20.938 zł. Wskazana wartość rynkowa nieruchomości uwzględnia obciążenie tej nieruchomości dożywotnią służebnością mieszkania na rzecz Z. I. oraz J. L.. Wartość przedmiotowej nieruchomości w stanie wolnym od obciążeń stanowi kwotę 210.686 zł”. Sąd

Rejonowy w sposób prawidłowy ustalił zatem stan faktyczny w zakresie wartości nieruchomości, jednakże popełnił błąd, niewłaściwie dokonując wyliczenia substratu zachowku, o czym będzie mowa niżej.

Zarzucony przez pozwanego zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. również jest nietrafny.

Powołanie się na podstawę naruszenia w postaci art. 328 § 2 k.p.c. (obecnie art. 327¹ § 1 k.p.c.) jest usprawiedliwione tylko wówczas, gdy z uzasadnienia orzeczenia nie daje się odczytać, jaki stan faktyczny lub prawny stanowił podstawę rozstrzygnięcia, co uniemożliwia kontrolę instancyjną. Inaczej rzecz ujmując, zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia może okazać się zasadny tylko wówczas, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wymienionych w art. 327¹ § 1 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli, czyli gdy treść uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji uniemożliwia całkowicie odtworzenie i ocenę wyводу (ciągu wnioskowania o faktach i prawie), który doprowadził do przyjęcia zawartego w sentencji rozstrzygnięcia. To, czy w istocie sprawa została wadliwie, czy prawidłowo rozstrzygnięta nie zależy od tego, jak zostało napisane uzasadnienie. Jedynie w takim wypadku uchybienie art. 327¹ § 1 k.p.c. może być uznane za mogące mieć wpływ na wynik sprawy. Oznacza to, że nie każde uchybienie w zakresie konstrukcji uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji może stanowić podstawę do kreowania skutecznego zarzutu. Skarżący musi przy tym wykazać zaistnienie tego rodzaju wadliwości, które czynią uzasadnienie bezwartościowym dla oceny wydanego rozstrzygnięcia sprawy (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 lipca 2018 r., I ACa 24/18, publ. Legalis nr 1842038).

Mając powyższe na uwadze, w ocenie Sądu odwoławczego Sąd Rejonowy pochylił się nad całością zebranego materiału dowodowego, a przedstawione w uzasadnieniu rozważania dotyczące podstawy prawnej orzekania w pełni oddają motywy, jakimi kierował się Sąd uznając powództwo za zasadne. Tym samym uzasadnienie wyroku Sądu I instancji czyni zadość wymogom stawianym w art. 327¹ § 1 k.p.c.

Za trafne Sąd Okręgowy poczytał zarzuty naruszenia art. 995 k.c. w zw. z art. 993 k.c. w zw. z art. 991 k.c. oraz art. 995 k.c. w zw. z art. 1000 k.c., dotyczące sposobu wyliczenia wartości wzbogacenia.

Zgodnie z art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału (zachówek). Uprawniony może otrzymać należny mu zachówek przede wszystkim w postaci powołania do spadku, zapisu lub uczynionej przez spadkodawcę na jego rzecz darowizny (art. 991 § 2 k.c.). Gdy jednak to nie nastąpi przysługuje mu względem spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (roszczenie o zachówek). Stosownie do art. 1000 § 1 k.c. w sytuacji, gdy uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku od spadkobiercy lub osoby, na rzecz której został uczyniony zapis windykacyjny, może on żądać od osoby, która otrzymała od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku, sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Jednakże obdarowany jest obowiązany do zapłaty powyższej sumy tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem darowizny.

Zgodnie z art. 995 § 1 k.c., wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania. Jeżeli w dacie dokonania darowizny w postaci lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, ustanowiona została zarazem nieodpłatnie na rzecz darczyńcy służebność mieszkania, to tym samym przedmiot darowizny obciążony został ograniczonym prawem rzeczowym, którego wartość powinna zostać uwzględniona przez sąd przy ustalaniu wartości dokonanej darowizny. Nie ma przy tym znaczenia, okoliczność, że ograniczone prawo rzeczowe obciążające nieruchomość stanowiącą przedmiot darowizny następnie wygasło na skutek śmierci darczyńcy. Rozstrzygający jest bowiem, w świetle art. 995 § 1 k.c., stan rzeczy istniejący w dacie dokonania darowizny (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 października 2012 r., I ACa 460/12, Legalis nr 730885). Podobny pogląd został wyrażony wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 stycznia 2014 r., I ACa 972/13, zgodnie z którym normę art. 995 k.c. wyklądać należy z uwzględnieniem jej celu, jakim jest podzielenie się z uprawnionym do zachowku przez osobę obdarowaną wzbogaceniem, wzbogacenie to zaś rozumiane być musi jako różnica między wartością rzeczy w

stanie wolnym od obciążeń a wartością ustanowionych jednocześnie z darowizną obciążeń. Ustanowienie użytkownika na rzeczy darowanej nie jest wprawdzie świadczeniem wzajemnym ze strony osoby obdarowanej (darowizna wszak, choć jest umową dwustronną, to jest umową tylko jednostronnie zobowiązującą), nie ulega jednak wątpliwości merytoryczny związek między tymi obiema czynnościami i wynikająca z tego związku ich współzależność. Z tej przyczyny przyjmuje się, że wartość ustanowionych na rzeczy darowanej obciążeń rzeczowych na rzecz darczyńcy lub osób mu bliskich zmniejsza wartość nie tylko samej rzeczy w późniejszym obrocie, ale i przedmiotu darowizny rozumianej jako nieodpłatne przysporzenie majątkowe netto na rzecz obdarowanego.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że Sąd Rejonowy błędnie dokonał obliczenia wartości darowanej pozwanemu nieruchomości. Jak wynika z opinii biegłego sporządzonej na potrzeby niniejszego postępowania, wartość nieruchomości w stanie wolnym od obciążeń określono na kwotę 210 686 zł. W myśl wyżej wskazanego poglądu, który to Sąd odwoławczy podziela, w przypadku obciążenia nieruchomości ograniczonym prawem rzeczowym, ograniczenie to należy uwzględnić przy ustalaniu wartości nieruchomości. Biegły odniósł się w swych opiniach do kwestii ustanowienia na nieruchomości ograniczonych praw rzeczowych na rzecz Z. I. i J. L., określając wartość nieruchomości przy uwzględnieniu tych obciążeń na kwotę 20938 zł. Podkreślić należy, czego zdaje się nie dostrzegł Sąd Rejonowy, że kwota 20938 zł odpowiada wartości nieruchomości z uwzględnieniem obciążających ją służebnością osobistą, nie zaś wartości tych służebności, o jaką powinna być pomniejszona wartość nieruchomości. Zatem kwota 20938 zł jest równa wartości wzbogacenia, która winna być podstawą obliczenia wartości zachowku.

Z tych względów stawiane przez pozwanego zarzuty dotyczące wyliczenia wartości nieruchomości stanowiącej substrat wzbogacenia są zasadne.

Nie można jednak zgodzić się z twierdzeniem pozwanego, że wartość ta winna być dodatkowo pomniejszona o koszty nabycia darowizny w postaci kosztów notarialnych. Jak już wyżej wskazano, darowizna stanowiła nieodpłatne przysporzenie na rzecz pozwanego, z czego tylko on czerpał korzyści, zatem niezasadne jest obciążanie kosztami jego uzyskania osoby trzeciej.

W konsekwencji powyższego należy stwierdzić, iż skoro wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku, w niniejszej sprawie podstawę zachowku stanowiła kwota 20938 zł. Wskazana suma uwzględniała stan nieruchomości z chwili poczynienia darowizny, w tym ustanowienie na niej służebności na rzecz dwóch osób oraz ceny z chwili ustalania zachowku, co szczegółowo opisał i uzasadnił w swych opiniach biegły ds. wyceny nieruchomości. Skoro powódce w wyniku dziedziczenia ustawowego przypadłaby 1/3 spadku, na który składa się wartość nieruchomości, a jako zachowek jest uprawniona do otrzymania połowy tego udziału, wartość zachowku należy określić, obliczając 1/6 wartości nieruchomości, tj. $1/6 \times 20938$ zł, co daje kwotę 3490 zł (w zaokrągleniu do pełnych złotych).

Stawianego przez skarżącego zarzutu naruszenia dyspozycji art. 5 k.c. nie sposób podzielić.

Ogólną regulację zakazującą nadużycia prawa zawiera przepis art. 5 k.c. Został on umieszczony w części ogólnej kodeksu cywilnego, a zatem odnosi się nie do jednego, konkretnego prawa podmiotowego, ale dotyczy wszystkich praw, do których zastosowanie ma część ogólna kodeksu cywilnego- w tym prawa do zachowku. Zgodnie z powołanym przepisem nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Oba kryteria nadużycia prawa zaliczane są do klauzul generalnych. Gdy chodzi o zasady współżycia społecznego to w szerszym znaczeniu jest to całokształt norm moralnych, obyczajowych i zwyczajowych, a także reguł prawnych obowiązujących w społeczeństwie. W węższym znaczeniu są to normy moralne odnoszące się do zachowań wobec innych osób. Natomiast kryterium sprzeczności z klauzulą społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa jest cel prawa podmiotowego, który powinien być osiągnięty. Jeżeli zastosowanie danego przepisu nie prowadzi do założonego celu, istnieje sprzeczność między użytkowaniem czynionym z prawa a społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa. Stan nadużycia prawa - jeśli zostanie stwierdzony -

proceeds to the reduction or annihilation of the subject's right. The decision in this scope requires caution and a thorough consideration of all aspects of the specific case. The principle of social coexistence in the understanding of art. 5 k.c. is a concept remaining inseparable from the overall context of the case (judgment SN of 22 November 1994 II CRN 127/04).

In the judicial decision, it does not raise doubts that the claim for maintenance in a specific case can be considered contrary to art. 5 k.c. It does not also raise doubts that it concerns exceptional cases, in particular with regard to the second of the provisions mentioned in art. 5 k.c. clauses, and specifically the principle of social coexistence. The first clause in the present case does not fall within the scope, because the claimant realizes her right as a subject in accordance with its purpose. The purpose of the institution of maintenance is the protection of the interests of the closest family members through the assurance of their independence of the will of the testator, and even against his will, of an appropriate amount of maintenance. This character of the institution of maintenance has an impact on the assessment of the claim from the perspective of the principle of social coexistence, of which it is mentioned in art. 5 k.c. It concerns specifically that the assessment is in this situation restricted, which leads to the conclusion that the claim for maintenance can only be granted exceptionally, in particular in cases of serious hardship. The scope of application of art. 5 k.c. should be narrow, because otherwise the purpose of the provisions on maintenance (judgment SN of 7 April 2004, IV CK 215/03). The position was presented, for example, in the judgment of the Appellate Court in Poznań of 15 February 2012 r., I ACa 1121/11, which stated that the scope of application of art. 5 k.c. in the matter of maintenance is very limited, which also has an impact on the scope of reduction of the amount of maintenance.

Another important issue, which should be taken into account, is the fact that the claim for maintenance should be decided in the first place in the circumstances existing in the sphere of the claimant - the testator. This results from the fact that the claimant's right to maintenance, with regard to the testator's conduct, is exercised by the testator himself on the path of disinheritance. The analysis of the decision leads to the conclusion that the circumstances existing in the sphere of the claimant - the testator are not completely devoid of significance - a thorough consideration requires the overall context of the specific case. This position was presented, for example, by the Appellate Court in Szczecin in the justification of the judgment of 22 April 2009 r., sygn. akt I ACa 459/08, indicating that they cannot be ignored, the conduct of the claimant, which indicates that, as far as the obligations are concerned, with regard to the closest family members, with specific regard to the testator. Circumstances relating to the claimant's maintenance - the testator are, however, taken into account in the further order and as indicated by the Supreme Court in the judgment of 7 April 2004 r., sygn. akt IV CK 215/03, they cannot be an independent basis for the claim for maintenance.

In the assessment of the Regional Court, the claim for maintenance is considered unjustified. The claimant did not indicate any circumstances existing between him and the claimant, which would justify the claimant's claim for maintenance. The claimant refers only to the circumstances of the relationship between the claimant and the deceased Z. I.. Although the statements of the claimant and witnesses indicate that the relationship was not good, it cannot be assessed as unacceptable or reprehensible. The claimant did not visit her mother very often, she did not take care of her, however, there were no conflicts, the claimant never refused her help. It cannot be considered that the limited contact of the adult daughter with her mother can constitute a basis for the claim for maintenance, that the claimant's maintenance of her mother constitutes the annihilation of the subject's right.

Having the above in mind, the Regional Court, on the basis of art. 386 § 1 k.p.c., made a change to the appealed judgment in point 2) in this way, that it awarded the claimant the sum of 3,490 zł with statutory interest for the period from 1 August 2017 r. to the date of payment.

The consequence of the substantive change in the judgment of the Regional Court is the change in the amount of the claimant's costs. On the costs of the proceedings, the Regional Court ruled on the basis of art. 100 k.p.c., guided by the principle of proportionality. In view of the fact that the claimant's claim for maintenance in the amount of 33,333 zł was found to be justified up to the amount of 3,490 zł, the claimant lost the proceedings 90%, while the defendant won 10%.

Na koszty strony powodowej, w łącznej wysokości 5.984 złotych, złożyły się: kwota 3.600 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, kwota 1.667 złotych tytułem opłaty od pozwu, zaliczka wpłacona na poczet wynagrodzenia biegłego w kwocie 700 złotych, kwota 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Na koszty strony pozwanej, w łącznej wysokości 4.317 złotych złożyła się kwota 3.600 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, kwota 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz zaliczka wpłacona na poczet wynagrodzenia biegłego w kwocie 700 złotych.

Mając na uwadze wyrażoną w treści art. 100 k.p.c. zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów, Sąd Rejonowy zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 3.287 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Z kolei pozostałe nieuiszczone koszty sądowe Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa mając na uwadze treść art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelacja w pozostałej części jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c., o czym orzeczono w punkcie II wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. kierując się zasadą ich stosunkowego rozdziału. Wobec tego, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła 27272 złotych została uwzględniona co do kwoty 3490 złotych, pozwany wygrał proces w 87%, natomiast powódka w 13%. Na koszty strony powodowej, w łącznej wysokości 3164 złotych, złożyły się: kwota 1.800 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika i kwota 1.364 złotych tytułem opłaty od apelacji. Na koszty strony pozwanej, w łącznej wysokości 1800 złotych złożyło się wynagrodzenia pełnomocnika. Mając na uwadze wyrażoną w treści art. 100 k.p.c. zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów, Sąd Rejonowy zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.519 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, o czym orzeczono w punkcie III wyroku.